

[527r]

Die 17 dicti [iunii].

illustrissimus et reverendissimus dominus dominus episcopus visitator apostolicus (etc.) discessit in albis a loco Paomiae et prosequitur visitationem eiusdem dioecesis Sagonensis ascendit cymbam, navigaturus ad insigne oppidum Calvi, et cibo se refecit ad scopulos Gargani, unde cum facta fuisset medietas itineris contraria vi ventorum coactus fuit se recipere ad sinum Galeriae, ubi in litore arenoso inibi moratus fuit usque ad noctem, cumque ventorum vis esset aliquando remissa, reassumpto itinere maritimo ad sextam noctis [527v] horam pervenit ad castrum insigne Calvi, cuius cum ianua esset clausa se recepit in hospicio episcopi, ibique expectata hora congrua qua dictum castrum solet aperiri, salutatus bombardarum ictibus in aedem sibi praeparatam aliquantulum quietis sumpturus se contulit.

[*en marge*] Ecclesia parochialis Calvi

Die 18 dicti in tertiis.

Praefatus illustrissimus et reverendissimus dominus dominus episcopus visitator apostolicus (etc.) indutus rochetto et mozetta fuit in ianua domus, in qua quietem sumpsit, reverenter receptus a clero Calvi sub baldachino, quod deferebatur a dominis antianis, ductus fuit processionaliter cantando canticum *Te Deum* ad ecclesiam parochialem Calvi sub invocatione sancti Ioannis Baptistae, ad cuius ostium deosculatus est crucem sibi oblatam ab admodum reverendo domino Francisco Rondali rectore dictae ecclesiae, qui curam parochialis praedictae obtinuit per concursum de anno 1664 die 16 martii, percipiente in annuo reddito libras 400 circiter, et ter ab eodem thurificatus, dum cantaretur antiphona *Sacerdos et pontifex* processit ad altare maius, ante quod genuflexus oravit, deinde data populo benedictione et publicatis indulgentiis in sede episcopali ab eodem illustrissimo domino visitatore (etc.), facta fuit absolutio [528r] mortuorum, indeque celebrata missa privata, deinde

Visitavit sanctissimum Eucharistiae sacramentum in pixide argentea cum pede ex auricalco extra tantum deaurata, quae asservatur in tabernaculo ligneo super altare maius panno serico flavi coloris vestito, cuius ostiolum est munitum sera et clave, suppletur autem deaurationis defectui per corporale quod intus dictam pixidem satis apte accomodatum est, et propterea nihil demandavit.

Vidit ostensorium argenteum ad modum sphaerae, quod inservit pro processionibus

faciendis, praesertim in praesenti octava sanctissimi Corporis Christi, in quo reperta fuit hostia consecrata, et cum sit decentis formae nihil provideri mandavit.

Mandavit provideri de clave argentea vel ex auricalco deaurato cum cordulis sericeis, et pro ostiolo tabernaculi in quo conservatur praedictum sanctissimum sacramentum.

Visitavit aliam pixidem argenteam ex toto cum cuppa intus deaurata, quae deservit pro deferendo sanctissimo viatico ad infirmos, circa quam nihil mandavit, cum sit decentis formae.

Adest et aliud ostensorium argenteum deauratum elegantis formae pro processionibus in forma tabernaculi, et cum hora esset tarda [528v] recessit.

Die ea in vespere.

Praefatus illustrissimus et reverendissimus dominus dominus episcopus visitator apostolicus volens continuare visitationem huius ecclesiae parochialis (etc.) visitavit baldachinum quod deservit pro associando sanctissimo viatico ad infirmos, quod est ad formam.

Dictum est aliquo ab hinc annis desuevisse congregari societatem sanctissimi Corporis Christi, alias erectam in hac ecclesia, ob negligentiam eorum ad quos spectabat, et ideo ne imposterum ecclesia privetur servitio dictae societatis cum detrimento divini cultus et ut ipsa societas fruatur indulgentiis et privilegiis apostolicis, mandavit quam primum moneri populum inter missarum solemnias, scilicet die proximo octavae solemnitatis sanctissimi Corporis Christi, ante vel post processionem, ut si quis notitiam habeat rerum et scripturarum cuiuscunque generis spectantium ad societatem praedictam teneatur manifestare sub praecepto obedientiae dominationis suae illustrissimae vel saltem eidem parochi, ad effectum providendi opportune ut reassumantur exercitia propria dictae societatis ad maiorem Dei gloriam.

Sed quia in ecclesia praedicta non est erecta societas doctrinae christianae, mandavit quam [529r] primum per parochum curari eius erectionem cum regulis ab ordinario approbandis.

Ante praefatum sanctissimum sacramentum ardet continuo lampas sumptibus societatis praedictae sanctissimi sacramenti, cuius aliqua vestigia remanent, scilicet prior, qui eligitur a reverendo rectore quot annis, qui una cum duobus massariis pariter electis a dicto reverendo rectore huius ecclesiae parochialis curam habent colligendi eleemosynas quaestuatim ad effectum providendi cereos pro solemnitatibus et processionibus sanctissimi Corporis Christi, pro delatione sanctissimi viatici ad infirmos et in die Cenae Domini et Parasceve pro repositione ac asservatione eiusdem in sepulcro.

Visitavit fontem baptismalem, lapideum, in quo adsunt omnia necessaria pro

administrando sanctissimo sacramento baptismi, et mandavit poni in summitate tabernaculi lignei crucem.

Sacrarium est prope dictum fontem, ad formam.

Prope dictum fontem et intra cancellos ligneos et in parte muri humiditate non affectos mandavit fieri fenestellam, clave et sera munitam et intus decenter vestitam, in qua custodiantur olea sacra chrismatis et catechumenorum in suis vasculis, quae sunt ex argento et decenter retenta.

[529v] Oleum infirmorum conservatur in fenestella sita in pariete chori a cornu epistolae altaris maioris, mandavit parari consimilem fenestellam a cornu evangelii, clave et sera munitam, intus panno vestitam, et in fronte inscribi *Oleum infirmorum*, in fenestella vero quae est a cornu epistolae conservari sanctorum reliquiae et in fronte inscribi *Sanctorum reliquiae*; quae ad praesens conservantur in vasculo argenteo ad modum ostensorii, et quamvis non adsint authentica documenta in scriptis quibus constet de earum canonica approbatione, tamen quia factis diligentis debitis compertum fuit a longissimo tempore memoria hominum excedente fuisse et esse in possessione publicae venerationis, nam quot annis in festo sanctae Crucis consueverunt exponi, id fieri permisit. Reliquiae autem quae asservantur in dicto vasculo in papiro sunt involutae cum inscriptione *Lignum sanctae Crucis*, praeter alia quinque fragmenta sanctorum, quorum nomina ignorantur.

Visitavit altare maius, quod repertum est bene ornatum candelabris, cruce, sacro convivio et lampade ex argento, et manutinetur a communitate.

Ad dictum altare maius celebratur quotidie [530r] ex legato facto a quondam Aurelio Ambrosino calvensi, ut ex eius testamento rogato per quondam Iulium Androvardi [Androvandi ?] notarium calvensem sub die 22 augusti 1600, qui capellam mere laicalem erexit cum obligatione, ut dictum fuit, missae quotidianae et redditu librarum tercentarum monetae Genuae, ad quam capellam vocavit primo eius propinquos sive de eius cognatione et in defectu huiusmodi sacerdotis consanguinei vocavit alium sacerdotem calvensem eligendum ab illustrissimo et reverendissimo domino episcopo Sagonensi, et ad praesens est capellanus reverendus Ioannes Andreas de Stephanis calvensis, electus uti consanguineus dicti quondam Aurelii a quondam illustrissimo et reverendissimo domino Marcio de Martinis [*en fait* de Marinis], qui reverendus presbyter Ioannes Andreas usque adhuc dicto legato satisfecit, ut dictum fuit per dictum dominum rectorem.

Die 21 dicti in tertiis.

Visitavit sacristiam, quam invenit sufficienter provisam, mandavit tamen provideri de duabus albis cum suis amictibus et cingulis; item de duobus corporalibus, octo purificatoriis; duarum casularum cum suis manipulis usum interdixit, donec reapatae fuerint, quarum unam est violacei coloris, altera vero rubri coloris; mandavit missale quod est male compositum religari et de novo cannone provideri. Item de duobus missalibus parvis pro missis defunctorum; [530v] caetera sunt ad formam, et mandavit provideri de quatuor manutergiis.

Visitavit chorum, qui est sedilibus ligneis decentibus dispositus et ornatus cum suo lectorile ad usum chori, et in eo singulis diebus festis ex devotione et absque ullo onere conveniunt sacerdotes et clerici suppelliceo induti ad canendum vespas; solemnioribus vero diebus etiam cantatur missa, cui praedicti sacerdotes et clerici assistunt, ut supra; laudavit propterea eosdem sacerdotes et clericos, quos etiam hortatus est ut vellint perseverare in opere tam pio et eorum officio convenienti.

Visitavit altare sub invocatione beatae Mariae virginis de Rosario, erectum et fundatum a communitate Calvi absque ulla dote, et manutenetur piorum eleemosynis quae colliguntur a duobus massariis, qui sunt duo confratres societatis eiusdem nominis, quae erecta est ad dictum altare canonice auctoritate ordinaria et cum facultatibus reverendi patris inquisitoris in insula Corsicae, cum facultatibus sui patris generalis ordinis sancti Dominici, ut ex litteris patentibus datis sub die 6 iunii 1622.

Dicti massarii renovantur quolibet anno arbitrio [531r] tamen reverendi rectoris et functi munere rationem reddunt coram dicto reverendo rectore, ad dictum altare celebratur quotidie ex dispositione quondam domini Dominici Gandulphi de Calvi, qui pro dicto onere reliquit nonnulla capitalia censuum et domum sitam in loco Calvi, ut latius ex eius testamento recepto per quondam dominum Marcum Antonium Orlandinum notarium, condito sub die prima aprilis 1647, ex quibus bonis ad praesens retrahitur fructus annuus librarum ducentum, licet pro ducentum quinquaginta tot bona relicta fuerint, cum nonnulla capitalia census effecta sint non solvendo. Dicta capellania ad praesens possidetur a reverendo domino Dominico Gandulphi, qui tanquam nepos dicti testatoris ad eam electus fuit; executor vero dictae dispositionis est illustrissimus et reverendissimus dominus episcopus Sagonensis, in cuius absentia supplet eius dominus vicarius generalis et hoc quoque absente dominus rector sancti Ioannis Baptistae, ad quos, ut supra, spectat ius providendi de capellano, ad quod munus praeferrere debent consanguinei dicti testatoris; dictae missae quotidianae oneri satisfit per dictum reverendum Dominicum, ut dictum fuit per dominum

rectorem.

Item dicto altari relictum fuit aliud legatum missae quotidianae a quondam magnifico Ioanne Augus[531v]tino Lomellino olim magnifici Langravii de Calvi, cum redditu librarum 230 et cum onere capellano providendi de necessariis ad celebrationem missae; sin minus habeat dumtaxat libras ducentum pro suo salario et haeres eiusdem providere teneatur de praedictis necessariis, ut ex testamento dicti quondam magnifici Ioannis Augustini recepto per dominum Marcum Antonium Orlandinum Fossa sub die 6 octobris 1651, qui quidem redditus auctus fuit usque ad libras 300 per quondam magnificum Antonium Lomellinum quondam Ioannis nepotem dicti quondam magnifici Ioannis Augustini, ut dictum fuit, cui oneri hucusque satisfactum fuit pro dimidia parte oneris per reverendum Carolum Gandulphi et pro alia dimidia a duobus annis citra non fuit satisfactum, quia magnificus Thomas Spinola, maritus magnificae Mariae Virginiae filiae et haeredis testatoris pro dimidia parte, commorans in loco Sartenae, ibi ut dictum fuit pro sua commoditate missas celebrari curavit quae erant celebrandae in dicto altare, et cum id factum fuerit contra mentem testatoris, mandavit illustrissimus et reverendissimus visitator apostolicus per ordinarium Sagonensem cogi et compelli dictam haeredem ad satisfactionem prout iuris est; capellanus sive capellani [532r] qui satisfaciunt dicto oneri sunt amovibiles ad nutum haeredum dicti quondam magnifici Antonii. Altare ipsum est decenter provisum de omnibus necessariis ad celebrationem missae, habet etiam sex candelabra et quatuor vasa ac lampadem, omnia ex argento. Item sacrum convivium cum cruce pariter ex argento.

Visitavit altare sub invocatione Nativitatis beatae Mariae virginis, fundatum et erectum per quondam dominum Iudicem Ioannis de Calvi, qui eundem dotavit in libris septuaginta annuis pro manutentione eiusdem altaris et pro salario capellani, qui tenetur providere de necessariis ut ex fundatione, de qua constat in actis quondam domini Gandulphi de Gandulphis notarii de anno 1591 die 16 iulii. Verum dictae capellae redditus est librarum 250 cum onere missae quotidianae, quod adimpletur per reverendum praesbiterum Ioannem Andream Grimaldum, electum per fideicommissarios deputatos a dicto fundatore; non apparet ex qua obligatione procedat onus dictae missae quotidianae, tamen quia ex antiqua consuetudine semper fuit celebrata, ita et imposterum mandavit observari.

Visitavit altare sub invocatione beatae Mariae virginis Lauretanae, fundatum et erectum de anno 1616 a quondam Ioanne Silvestri quondam Ambrosii de [532v] Alagio et dotatum ab eodem, licet ignoretur in qua summa, sed cum onere certo missae quotidianae in perpetuum, ut

visum fuit ex lapide marmoreo sito in dicta capella et prope dictum altare; videri tamen non potuit aliquod documentum authenticum, cum haeres dicti quondam Ioannis absint a praesenti civitate, tamen dictum fuit per dictos haeres, qui modo sunt filii quondam Ambrosii dicti quondam Ioannis de Silvestris, assignasse redditus librarum centum quinquaginta sex cum onere celebrandi tot missas cum eleemosyna solidorum Ianuae pro qualibet missa, quod onus adimpletur per reverendum Ioannem Grimaldum; verum quia non videtur satisfactum piae testatoris menti, mandavit per illustrissimum et reverendissimum dominum ordinarium cogi et compelli etiam censuris haeres dicti quondam Ioannis ad exhibendum coram se dispositionem a testatore factam, secundum quam assignari faciat tot redditus sufficientes pro satisfactione oneris iniuncti, curetque ut quod hucusque adimpletum non fuerit adimpleatur infra annum, cuius propterea ordinarii conscientiam oneravit. Mandavit provideri de tribus mappis ad usum dicti altaris; item de palio rubri coloris, et tellas fenestrae quae [533r] est super altare apponi; item provideri saltem de una casula cum suis stola et manipulo albi coloris et altera violacei, et calicem deaurari; item de una alba cum suis amictu et cingulo, et haec omnia infra annum, sub poena interdicti personalis.

Visitavit altare sub invocatione sanctissimi Crucifixi et Sancti Antonii de Padua, fundatum a quondam Martino Petruccio de Calvi, sed quia nullam habet dotem interdixit dictum altare, donec et quousque per haeres dicti quondam Martini sufficienter dotatum fuerit in quantitate arbitranda ab illustrissimo et reverendissimo domino ordinario pro eiusdem manutentione.

Dictum fuit relictum fuisse legatum a dicto quondam Martino annuarum librarum quadraginta quatuor in perpetuum cum onere tot missarum ad ratam ipsius redditus, huiusmodi autem legato non fuit satisfactum, ut dictum fuit, praeter quam pro una ex quatuor partibus, cui satisfit per haeres quondam Violae filiae dicti quondam Martini, haereditis dicti sui patris pro quarta parte. Mandavit pro reliquis tribus partibus contra alios haeres procedi per illustrissimum et reverendissimum ordinarium etiam censuris eosdem [533v] cogendo ad debitam satisfactionem tam pro annis praeteritis quam in futurum.

[copie d'une supplique]

Illustrissimo e reverendissimo signore,

Prete Giovanni Geronimo Bianchi, herede per la quarta parte del quondam Martino Petrucci, espone ch'havendo provisto et obligato annuo reddito per mantenere di paramenti necessarii la capella del santissimo Crocifisso e Sant'Antonio da Padova, come da instrumento d'obligo che presenta, supplica perciò Vostra Signoria illustrissima e reverendissima volersi degnare levarli l'interdetto e far ordine agl'altri heredi fra il termine che stimerà necessario debbano assegnare reddito annuale per sua portione per l'effetto sudetto, altrimenti restino privi del ius ch'intendono havere in detta cappella, che tanto detto esponente supplica e richiede e le fa humilissima riverenza. Detto supplicante.

Viso instrumento dotationis altaris Sancti Antonii de Padua de quo in praecibus, recepto per dominum notarium Ioannem Augustinum Isola sub die 22 currentis mensis et anni, committimus admodum reverendo domino rectori ecclesiae parochiali sancti Ioannis Baptistae Calvi Sagonensis dioecesis quatenus moneat alios cohaeredes quondam Martini Petruccii intra menses tres [534r] proxime venturos, quorum unus eisdem assignatur pro primo, secundus pro secundo et tertius pro tertio, ultimo et peremptorio termino, ac monitione canonica, ad concurrendum in dotationem ad ratam supradicti altaris, alias devolvatur ius honorificum ex integro ad oratorem dotantem, et attenda dicta dotatione interdictum eidem altari appositum amovemus.

Calvi Sagonensis dioecesis in actu visitationis die 24 iunii 1686.

Visitavit altare beatissimae Mariae virginis, erectum et fundatum a quondam domino Horatio Grisoli quondam Iacobini, quod ut dictum fuit dotatum est cum onere aliquarum missarum in qualibet hebdomada; verum quia filii et haeredes dicti quondam Horatii ob delictum passi sunt confiscationem omnium bonorum ab excellentissima camera quadraginta annis circiter et a dicto tempore citra fuit incertus redditus et onera capellaniae, cum scripturae publicae et instrumenta ad rem facientia non fuerint exhibita, mandavit per dominum Ioannem Franciscum filium quondam Dominici dicti quondam Horatii sive per eius procuratores fieri diligentias ad effectum inveniendi instrumentum foundationis dictae [534v] capellaniae, itemque investigandum an, cum fuerunt dicta bona confiscata, relicta fuerint tot bona sufficientia pro dicta capellania, ut factum esse dictum fuit, et dilucidato negotio exhibeantur instrumenta et iura coram illustrissimo domino episcopo sive domino eius generali vicario, cuius cura erit providere ut dicta capellania in pristinum restituatur ad finem et effectum satisfaciendi voluntati piae testatoris.

Visitavit altare sub invocatione Sancti Vincentii et Animarum purgatorii, erectum et fundatum a communitate Calvi, et interi[m] manutenetur ex eleemosynis piorum quae colliguntur

a duobus massariis, qui quot annis eliguntur a reverendo rectore et functi munere rationem reddunt coram eodem. Supra dictum altare collocatae sunt reliquiae sancti Vincentii martyris, quae custodiuntur sub duabus diversis clavibus, quarum una est penes illustrissimum et reverendissimum dominum episcopum Sagonensem, altera vero penes magnificum dominum syndicum communitatis Calvi, et de dictis reliquiis sunt instrumenta authentica quae conservantur penes praefatum illustrissimum dominum episcopum, ut dictum fuit. Ad dictum altare relictum fuit legatum a quondam domino Ioanne Dominico Cruce de [535r] Calvi annuarum librarum centum sexaginta quinque cum dimidia, cum onere celebrandi tot missas ad rationem solidorum quindecim pro qualibet missa, quod onus adimpletur per reverendum Ioannem Hieronymum Blancum. Item dictus dominus Ioannes Dominicus reliquit capitale librarum trium millium ducentarum, provenien[tes ex ... pro manutentione] dictae capellae, post obitum tamen dominae Catharinae eius uxoris adhuc viventis, cum onere, detractis libris tercentum viginti pro capellano pro missa quotidiana, quod superest implicetur in tot supelectilibus ad usum dicti altaris per fideicomissarios. Item quod capellanus quolibet anno celebret sex missas in cantu, scilicet in die Inventionis sanctae Crucis, die 16 iulii in festo beatae Mariae virginis de Monte Carmello, die 4 augusti in festo sancti Dominici, die octava comm[em]orationis defunctorum et die anniversarii mortis eiusdem testatoris; capellanus qui ad praesens est fuit electus a dicto domino testatore, et imposterum eligetur ab illustrissimo et reverendissimo domino episcopo Sagonensi, domino magnifico syndico communitatis Calvi et executoribus dictae dispositionis, ut latius ex testamento rogato per dominum Antonium Carbonum notarium Calvensem sub die 11 novembris 1683. Item [535v] relictum fuit legatum a quondam magnifico Giorgio Mongiardini de Calvi librarum 900 de capitali, cum onere ut de fructibus eiusdem celebrentur tot missae ad rationem solidorum sexdecim pro qualibet missa, ut ex actis dicti domini Antonii Carboni notarii de anno 1685, quod onus adimpletur per reverendum Petrum Mariam Cruce.

Visitavit altare sub invocatione beatae Mariae virginis de Succursu et sanctorum Francisci Xaverii et Philippi Nerii, erectum et fundatum per quondam dominum Dominicum Varsi, qui pro dicti altaris dote eiusque manutentione suam haereditatem obligavit. Item reliquit annuas libras tercentum ex tot capitalibus censuum retrahentes pro celebratione missarum sex in qualibet hebdomada, ut ex instrumento foundationis rogato per quondam dominum Marcum Antonium Orlandinum notarium sub die 29 martii 1656, quod onus adimpletur per reverendum Franciscum Mariam Varsi, capellanum electum et ad dictam capellaniam vocatum tanquam consanguineum dicti fundatoris, cuius descendentes et haeredes habent ius eligendi dictum capellanum, et cum altare praefatum sit decenter instructum et ornatum ad usum celebrationis nihil demandatum fuit.

Visitavit altare sub invocatione Transfigura[536r]tionis Domini Nostri Iesu Christi, erectum et fundatum a quondam domino Iulio Bartoli de Calvi; nullos habet redditus pro eiusdem manutentione, sed a dicto quondam domino Iulio relicta fuerunt nonnulla bona cum onere missae quotidianae, verum quia tractu temporis redditus dictorum bonorum ad summam librarum nonaginta vix ascendunt, habitus fuit recursus ad Sacram Congregationem, cuius auctoritate illustrissimus et reverendissimus dominus episcopus Sagonensis mandavit ut de caetero tot missae celebrentur quot capit summa dictarum librarum nonaginta ad rationem solidorum quatuordecim pro qualibet missa. Altare ipsum pronunc est tolerabiliter provisum. Capellanus qui satisfacit dicto oneri eligitur per illustrissimum et reverendissimum dominum episcopum, et ad praesens est reverendus Ioannes Guerinus qui dicto oneri satisfacit.

Visitavit altare sub invocatione sanctissimi Crucifixi, fundatum et erectum a quondam magnifico Georgio Francisco Grisoli, et manutinetur ab haeredibus dicti quondam Georgii Francisci, qui ad dictum altare erexit duas capellanas mere laicales cum reddito librarum ducentum quinquaginta pro qualibet, cum facultate tamen a testatore haeredibus concessa transferendi alteram ex dictis [536v] capellaniis ad aliud altare sibi bene visum toties quoties ipsis videbitur, cum onere missarum sex in qualibet hebdomada pro una quaque ex dictis capellaniis, quarum uni ad dictum altare inservit admodum reverendus Franciscus Runduli ad praesens rector, alteri vero satisfieri creditur in civitate Genuae, ubi morantur haeredes dicti quondam Giorgii Francisci; capellani eliguntur per dictos haeredes, altare ipsum est decenter provisum de necessariis ad usum celebrationis.

Corpus ecclesiae nulla indiget reparatione, et cum reparari contingit fit sumptibus communitatis Calvi.

Pavimentum dictae ecclesiae in ea parte quae est eminentior non est bene stractum, mandavit propterea sterni lapidibus ut dicitur *di Lavagna*, sumptibus illustrissimi et reverendissimi domini episcopi Sagonensis pro dimidia, et pro alia dimidia domini rectoris, ad quos spectare huiusmodi expensas dictum fuit. Adsunt super pavimento dictae ecclesiae tria monumenta aliquorum defunctorum in modum depositi, ideoque mandavit tumulari et poni sub terra seu pavimento dictae ecclesiae, et ita exequi mandavit per dictum reverendum rectorem sub poena arbitraria illustrissimo et reverendissimo domino episcopo Sagonensi. [537r] In dicta ecclesia adest suggestum bene compositum, et temporibus Quadragesimae quotidie et Adventus in diebus festis praedicatur Verbum Dei per religiosum qui assumitur et providetur de necessariis, tempore Quadragesimae a communitate Calvi et tempore Adventus a dicto domino rectore.

Adest campanile cum tribus campanis, duobus maioribus et altera minori.

Doctrina christiana docetur.

Sedes confessionales sunt ad formam.

Libri parochiales sunt ad formam.

Animae in totum sunt numero 1006, exceptis tamen militibus qui sunt 214 et famulis curiae saecularis, et animae quae communicantur sunt 516, quae omnes paruerunt praecepto Ecclesiae.

Die 21 dicti in vesperis.

Comparuit coram illustrissimo et reverendissimo domino domino episcopo Lunensi Sarzanensi visitatore apostolico (etc.) dominus Ioannes Baptista Antonelli, prior societatis sanctissimi Corporis Christi ecclesiae sancti Ioannis Baptistae Calvi, et dixit ad eius notitiam pervenisse qualiter societas ipsa fuerit canonice erecta et indulgentiis ditata per breve speciale foelicis recordationis Gregorii papae XIII, ut ex quadam notula facta in libro in quo descripti fuerunt confratres et consorores dictae societatis [537v] necnon inventaria mobilium eiusdem aliaque ad dictam societatem spectantia, ut videri est in folio 9 eiusdem libri adnotata sub die 21 iunii 1576, quare attenda dicta canonica erectione mandavit reassumi dictam societatem et eius exercitia ac confici librum in quo adnotentur nomina et cognomina confratrum et consorum dictae societatis; item alium librum in quo adnotentur introitus et exitus eiusdem societatis, et de eis reddi rationem per officiales eligendos quot annis coram reverendo rectore Calvi; item alium librum in quo adnotentur omnia bona mobilia et immobilia aliaque iura, si quae sunt vel in futurum erunt dictae societatis, conficiantur capitula quibus cum regatur et gubernatur dicta societas, cum ad praesens nulla existant, exhibeanturque ordinario ad effectum reportandi approbationem ab eodem; et quia per dictum dominum priorem dictum fuit adesse nonnullos debitores dictae societatis, mandavit contra eosdem per ordinarium procedi etiam censuris eosdem cogendo ad debitam satisfactionem.

[*en marge*] Oratorium sanctissimae Annunciationis beatae Mariae virginis

Die 22 iunii in vesperis.

Praefatus illustrissimus dominus visitator apostolicus (etc.) visitavit oratorium sub invocatione sanctissimae Annunciationis beatae Mariae virginis et sancti Antonii abbatis situm Calvi, quod manutenetur a societate [538r] eiusdem nominis, cuius confratres induunt capis albis

et vi[v]unt sub capitulis approbatis ab ordinario, conveniunt in hoc oratorio singulis diebus festis de praecepto ad recitandum officium beatae Mariae virginis et alia pia opera exercendum, cuius officiales quolibet semestre renovantur et expleto munere reddunt computa administrationis officialibus successoribus. In dicto oratorio adest unicum tantum altare, in quo celebratur quolibet die festo post recitatum officium, ut supra, et habet in reddito nonnullos fructus procedentes ex capitalibus censuum, nulla tamen habet onera. Altare ipsum est decenter provisum de omnibus supelectilibus necessariis ad illius usum. Dicta capitula continentur in quodam liberculo ex papiro, incipiens *1652 a di 3 giugno in Calvi* et finiens *Antonius Carboni notarius*, et ultimo loco confirmata a reverendissimo domino Antonio Martini iudice delegato de anno 1685 die 3 ianuarii. Supradictum oratorium habet candelabra sex cum cruce, turibulo, navicula et vasculo aquae lustralis cum suo aspergillo, lampadem, duo pacis instrumenta, duo urceola et imaginem Iesu Christi, crucem in summitate vexilli, omnia ex argento.

Sacristia est provisa de omnibus necessariis tolerabili[538v]ter. Adest sugestum in dicto oratorio, in quo praedicatur in die faesto [*sic*] Annunciationis et sancti Antonii abbatis.

Concessa fuit huic oratorio indulgentia plenaria a foelicis recordationis Gregorio XV, necnon alia annorum septem et totidem quarantene, necnon alia sexaginta dierum, ut visum fuit ex cartula exhibita, impressa in typographia reverendae Camerae apostolicae. Corpus oratorii est decens.

[...]

Die 23 dicti in tertiis.

Praefatus illustrissimus dominus visitator apostolicus (etc.), inquirens quodomo exerceatur ecclesiastica iurisdictio Calvi et parochiis adiacentibus dioecesis Sagonensis, ob distantiam residentiae quam ad praesens facit illustrissimus et reverendissimus dominus episcopus Antonius de Martinis in parochia Vici, invenit ab eodem illustrissimo domino episcopo Sagonensi [539v] constitutum fuisse vicarium pro expediendis dispensationibus et litteris romanae curiae reverendum Sebastianum Bastianelli, rectorem Cassani dioecesis Sagonensis, distans a Calvi per quinque miliaria circiter, qui et cognoscit de causis criminalibus et civilibus sub titulo et nomine delegati seu vicegerentis eiusdem illustrissimi et reverendissimi domini episcopi Sagonensis, et ad ius dicendum seu iustitiam ministrandum accedit ad oppidum Calvi. Dictus dominus Sebastianus nullum obtinet gradum neque in legali, canonica aut theologali facultate, quibus nec operam dedisse fassus est; quare cum parochus realis in vicarium constitui non possit, et multo minus qui operam non dedit sacris canonibus, mandavit per illustrissimum et reverendissimum episcopum

constitui talem vicarium, qui versatus sit in sacris canonibus, et si forte praetextu paupertatis episcopatus exterius conducere non possit, fiat recursus ad Sacram Congregationem episcoporum et regularium negotiis praepositam.

Pro cancellario eidem vicario et delegato inservit dominus Antonius Carbone notarius publicus, qui dictum munus cancellariae exercet a quatuor annis citra, ut visum fuit ex litteris patentibus eidem datis a praefato illustrissimo et reverendissimo domino episcopo Sagonensi, et consequenter cum inquireretur de archivio curiae episcopalis ad effectum illud visitandi, dictum [540r] fuit per dictum dominum Antonium nullum esse locum pro archivio, sed perpauca acta de quibus ipse rogatus fuit tenet apud se in propria domo, nec ad eius notitiam esse quot aliae extent scripturae pertinentes ad dictum archivium, praeter quam aliquae in quadam capsula repositae et confuse retentae, existens penes admodum reverendum Ioannem Baptistam Stephani plebanum sanctae Mariae Calvi.

Nullum inventum fuit constitutum esse procuratorem fiscalem curiae episcopalis, qui apud iudicem instet pro iuribus ecclesiarum et agat in criminalibus iudiciis pro fisco, sed observatum fuit, ut instantiae procuratoris fiscalis, sed tamen nullus realiter existat qui eiusdem vires gerat.

Propterea supplendo quae ad rectam iustitiae administrationem et directionem pertinent curiae praedictae ac inhaerendo in primis decretis Sacrae Congregationis negotiis episcoporum et regularium praepositae, declaravit non licuisse nec licere dicto reverendo Sebastiano Bastianelli, rectore Cassani, exercere munus vicarii generalis, sed mandavit per illustrissimum et reverendissimum dominum episcopum Sagonensem sibi provideri de vicario generali idoneo, probo et cui non obstant dispositiones sacrorum canonum, constitutionum apostolicarum et decreta Sacrae Congregationis, quem cum decenti salario conducere debet, et statim removeat a dicto officio [540v] praedictum dominum Sebastianum.

Vicarius assumendus, ut supra, constituatur in temporalibus et spiritualibus cum facultatibus eidem illustrissimo et reverendissimo domino episcopo bene visis resideatque Calvi vel in parochia Vici, si Calvi residentiam faciet episcopus, ubi magis quam Vici residere congruum et conveniens esset dignitati et decori episcopali.

Paretur locus pro archivio, in quo reponantur omnia acta facta et facienda in episcopali curia et diligenter custodiantur sub clavi apud cancellariam retinenda, et locus sit ubi habitatio erit episcopi, et in eodem archivio reponantur etiam acta et scripturae quas penes admodum

reverendum Ioannem Baptistam de Stephanis existere dictum fuit, et recto ordine collocentur. Item fiat ab illustrissimo et reverendissimo domino episcopo Sagonensi exacta diligentia, tam Calvi quam Vici et in quacunq[ue] alia parte suae dioecesis, pro reperiendis scripturis et actis spectantibus ad curiam episcopalem, expedietque litteras seu monitoria in forma. Significavit publicanda ubi opus esse censuerit pro dictis actis inveniendis, et inventa reponantur in archivio.

Pro mercede cancellarii nulla reperta fuit taxa, ideoque decrevit prout in visitatione facta pro cancellaria quae exercetur Vici, et mandavit [541r] observari taxam Innocentianam prout ibidem mandatum fuit.

In visitatione vero actorum quae existunt, repertum fuit quod in diligentis faciendis pro matrimoniis exterorum contrahendis in dioecesi Sagonensi non observatur ad unguem instructio seu norma desuper praescripta a Sacra Congregatione eminentissimorum et reverendissimorum dominorum cardinalium generalium inquisitorum almae Urbis, sed pro statu libero iustificando alicuius exteri admittuntur testes in curia Sagonensi, absque eo quod exigatur fides ordinarii cui subest exterus qui contrahere intendit matrimonium. Decrevit propterea de caetero ad unguem servandam esse instructionem praedictam et abusum de quo supra prorsus a curia eliminandum, quod si secus fieri contingat sciant officiales dictae curiae se poenas graves arbitrio eiusdem Sacrae Congregationis subituros.

Cum vero a dicta curia fit fides super statu libero alicuius sui dioecesani, examinentur quidem testes super statu libero tamen subdictorum testium examine non extenditur fides quae datur ipsi requirenti, exhibenda coram alio ordinario. Ideoque ad obviandum fraudibus quae fieri possint, mandavit dictam fidem per extensum sub examine dictorum testium registrari.

[541v] Item fieri et observari mandavit post examen testium quod fit super verificationem matrimonialium dispensationem, nam non fuit repertum ultra examen testium praedictum adnotari etiam et conscribi actus dispensationis quod fit a delegato et executore, quod actum imposterum fieri mandavit, a cancellario rogandum cum duobus testibus.

Inter acta concursus ecclesiarum parochialium non destribuntur casus qui proponuntur ab examineribus synodalibus nec responsiones quae dantur iisdem casibus. Unde ut semper dignosci possit ex responsione eorundem de iustitia electionis factae seu faciendae ab ordinario inter concurrentes, et ne praecludatur aditus iustificandi appellationes si aliquis ex concurrentibus

a mala relatione examinatorum vel a minus iusta electione ordinarii appellaverit, mandavit conscribi singulos casus propositos ab examinatoribus et responsiones faciendas ab unoquoque ex concurrentibus, scribendas a cancellario et subscribendas ab ipsis concurrentibus respective; huiusmodi vero acta, prout etiam aedicta praemittenda, electio et collatio subsequentes, de caetero fieri prohibuit in foliaciis, sed conscribi mandavit in libro separato, prout in visitatione cancellariae Vici dictum fuit.

Item eligatur probus et idoneus vir, qui iura ecclesiarum tueatur agatque pro fisco curiae episcopalis tamquam eiusdem promotor fiscalis, ita ut realiter et non ficte, prout hucusque servatum fuit, inserviat tribunali.

Cum pervenerit ad notitiam illustrissimi et reverendissimi domini domini episcopi visitoris apostolici qualiter per fiscum curiae episcopalis Sagonensis praetenditur quod incestuosi condemnentur et multentur in poenam librarum centum ob delictum incestus ab eisdem commissum, et cum contingat eosdem incestuosos impetrare dispensationes a sancta sede apostolica, quas gratiosas appellant, introductus fuit abusus ut officiales curiae episcopalis debitae committere executioni dispensationes, ut supra obtentas, renuunt, nisi prius per eosdem incestuosos solvatur poena pecuniariam librarum centum pro quolibet, huic propterea inconvenienti occurrere volens praefatus illustrissimus et reverendissimus dominus dominus visitor apostolicus (etc.) mandavit quatenus imposterum dispensationes huiusmodi executioni demandentur libere, neque praetextu dictae assertae poenae seu multae retardetur earum executio, sive iam dicti incestuosi condemnati fuerint ante dispensationem sive non, servatis in reliquis de iure servandis quoad earum dispensationum verificationem, sub poena dominis vicario generali et cancellario excommunicationis ipso facto incurrenda, cuius respective absolutionem sanctissimo domino nostro papae reservavit et reservat, respectu vero illustrissimi domini episcopi sub poena a Sacra Congregatione eminentissimorum et reverendissimorum dominorum cardinalium generalium inquisitorum almae Urbis statuenda.

Quo vero ad condemnationes praedictas non deveniatur per dictos officiales nisi praecedentibus probationibus legitimis, deffensionibus assignatis et servatis de iure servandis, sub poena nullitatis actorum et agendorum, et quoad poenas pecuniarias, cum videantur alienae menti summi pontificis in huiusmodi casibus ob paupertatem gratiose dispensationes concedentis, illas non approbavit, sed potius imponendas esse poenas salutare et publicas poenitentias ad coercendam tam improbam et frequentem malitiam mandavit.

[558v]

1686 die 19 iunii in tertiis.

Supradictus dominus Ferrarius visitator (etc.) visitavit ecclesiam plebaniam nuncupatam sub invocationem Assumptione beatisimae virginis Mariae in burgo Calvi, cuius est plebanus admodum reverendus praesbiter Ioannes Baptista de Stephanis calviensis, aetatis suae annorum 61, percipiens in annuo reddito libras centum quinquaginta circiter monetae Genuae, habet bullas expeditas in curia episcopali per concursum sub die 13 februarii 1662; in ea non conservatur sanctissimum Eucharistiae sacramentum, et quando urget necessitas defertur ab ecclesia parochiali quae [559r] est in Calvi vel ab ecclesia reverendorum fratrum sancti Francisci, secus tamen celebratur a necessitate mane et deinde defertur sanctissimum viaticum ad infirmos in pixide parva argentea quod cuppam, pede et cooperculo ex auricalco deaurato, sub suam umbellam, cui mandavit in summitatem illius apponi crucem et provideri de velo superhumerali.

Adest calix cum cuppa et patena argentea cum pede ex auricalco deaurato ad formam.

Altare quod est unicum fuit repertum decenter provisum omnibus supellectilibus pro usu celebrationis missarum (etc.). Quae supellectilia conservantur in scamno ligneo a cornu epistolae, sera et clave munito.

Visitavit fontem baptismalem lapideum quoad vas, ciborium vero illius ligneum, in quo conservatur aqua in forma cum suo cochleari stamneo, quod toleratur ob paupertatem, coopertum suo conopeo violacei coloris.

Adsunt vasa stamnea in quibus conservantur sacra olea crismatis et cathecum[e]norum et etiam adest vas pariter stamneum, in quo conservatur oleum infirmorum, et omnia sunt in quadam capsula, quae postea reponitur intra aliam grandiolem sera et clave munitam simul cum calice et patena; mandavit provideri de bursa serica violacei coloris cum suis cordulis [559v] similibus collo pendendis.

Ecclesia nullos habet redditus nec onera, sed manutenetur per ipsum reverendum plebanum, et antiquitus erat parochia totius iurisdictionis Calvi intus et foris, sed nunc solum pro habitantibus extra Calvum in suburbiis inservit.

Animae in totum sunt 78, ex quibus comunicantur quadraginta circiter, et omnes paruerunt praecepto Ecclesiae.

Doctrinam christianam docetur (etc.).

Sedes confessionalis est ad formam.

Caemeterium extra ecclesiam habet multas sepulturas lapideas et multi etiam sepeliuntur in foveis ex pura terra in eodem caemeterio. Libri sunt ad formam.

[Die] ea.

Visitavit oratorium sub titulo sancti Caroli, aedificatum ab illis de Rondulis, sed manuteneretur ex pietate fidelium, nullos habet redditus nec onera, sed tantummodo celebratur in eo in die festivitatis sancti Caroli et aliquando ad petitionem alicuius devoti, et tunc oportet defer[r]e et sacrum lapidem et omnia supellectilia missae ex viciniore ecclesia.

Visitavit oratorium sub invocatione beatae Mariae virginis Lauretanae, aedificatum ab illis de familia Balioni, nullos habet redditus [560r] nec onera, sed manuteneretur pietate fidelium, multoties in dicto oratorio celebratur in mense et praecipue die sabbati ex devotione fidelium, est provisum de calice cum cuppa et patena argentea et habet supellectilia sufficientia pro celebratione missarum, lampas ante dictum altare est argentea et ardet ex eleemosinis piorum. In dicto oratorio adest sepulcrum familiae Bolioni [*sic*]. Corpus oratorii est praepulcrum et curam illius habet dominus plebanus pro tempore. Oratorium praedictum habet duas campanulas.